PAR-1901100102020500 Seat No. ________

M. A. (Sem. II) (CBCS) (W.E.F. 2019) Examination

August / September – 2020

Sanskrit : CCT-05

(Gadyakavya)

(New Course)

(१) हर्षचरितम् (उच्छ्वास–५)

(२) दशकुमारचरितम् (उच्छ्वास–८)

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours] [Total Marks : **70**

१ નીચેનામાંથી કોઈપણ **બે** ગદ્યખંડોનું ભાષાંતર કરો : **१४**

1 Translate any **two** of the following Passages : **14**

(१) एकदा तु वासतेय्यास्तुरीये यामे प्रत्युषस्येव स्वप्ने चटुलज्वालापुञ्जपिञ्जरीकृत सकलककुभा दुर्निवारेण दवहुतभुजा दक्षमानं केसरिणमद्राक्षीत् । तस्मिन्नेव च दावदहने समुत्सृज्य शावकानुत्प्लूत्य चात्मानं पातयन्तीं सिंहीमपश्यत् । आसीच्चास्य चेतसि – 'लोके हि लोहेभ्यः कठिनतराः खलु स्नेहमया बन्धनपाशाः, यदाकृष्टास्तिर्यञ्चोऽप्येवमाचरन्ति' इति । प्रबुद्धस्य चास्य मुहुर्मुहुर्दक्षिणेतर–मक्षि पस्पन्दे । गात्रेषु चाकस्मादेव वेपथुर्विपप्रथे ।

(२) अस्वतन्त्रीकृतश्च तैर्मनसापि नालभत शोकानुप्रवणमाचरितुम् । प्रचुरमित्रानुनीयमानश्च सनाभिभिः कथं कथमप्याहारादिकासु क्रियास्वाभिमुख्यमभजत । भ्रातृगत हृदयश्चाचिन्तयत् – 'अपि नाम तातस्य मरणं महाप्रलयसदृशमिदमुपश्रुत्य आर्यो वाष्पजलस्नातो न गृहीयाद्वल्कले । नाश्रयेद्वा राजर्षिराश्रमपदम् । न विशेद्वा पुरुषसिंहो गिरिगुहाम् । अश्रुसलिलनिर्भरभरितनयनलिनयुगलो वा पश्येदनाथां पृथिवीम् । प्रथमव्यसन विषमविह्वलः स्मरेदात्मानं वा पुरुषोत्तमः । अनित्यतया जनितवैराग्यो वा न निराकुर्यादुपसर्पन्ती' राज्यलक्ष्मीम् । दारुणदुःखदहनप्रज्वलित देहो वा प्रतिपद्येताभिषेकम् ।

(३) देव ! मयापि परिभ्रमता विन्ध्याटव्यां कोऽपि कुमारः क्षुधा तृषा च क्लिश्यन्नक्लेशार्हः क्वचित् कूपाभ्याशेऽष्टवर्षदेशीयो दृष्टः । स च त्रासगद्गदमगदत् – महाभाग ! क्लिष्टस्य मे क्रियतामार्य ! साहाय्यकम् । अस्य मे प्राणापहारिणो पिपासां प्रतिकर्तुमुदकमुदञ्चन्निह कूपे कोऽपि निष्कलो ममैकशरणभूतः पतितः तमलमस्मि नाहमुद्धर्तुम् इति ।

(४) द्युतेऽपि द्रव्यराशेस्तृणवत्त्यागादनुपमानमाशयौदार्यम्, जयपराजयानवस्थानाद्‌हर्षविषादयोरविधेयत्वम्, पौरुषैकनिमितस्यामर्षस्य वृद्धिः अक्षहस्तभूम्यादिगोचराणामत्यन्तदुरुपलक्ष्याणां कूटकर्मणामुपलक्षणादनन्तबुद्धिर्नैपुण्यम्, एकविषयोपसंहाराच्चित्तस्यातिचित्रमैकाग्रयम्, अध्यवसायसहचरेषु साहसेष्वतिरतिः अति कर्कशपुरुषप्रतिसंसर्गादनन्यघर्षणीयता मानावधारणम्, अकृपणं च शरीरयापनमिति ।

૨	નીચેનામાંથી કોઈપણ **બે** પૂર્વાપર સંદર્ભ આપી સમજાવો.	૧૪
2	Explain with reference to the context any **two** of the following :	14

(१) प्रजाभिस्तु बन्धुमतो राजानः न ज्ञातिभिः ।

(२) अदूरकोपा हि मुनिजनप्रकृतिः ।

(३) आगमदीपदृष्टेन खल्वध्वना सुखेन वर्तते लोकयात्रा ।

(४) अविश्वास्यता हि जन्मभूमिरलक्ष्म्याः ।

૩	આખ્યાયિકાનાં લક્ષણો આપી હર્ષચરિતનું આખ્યાયિકા તરીકે મૂલ્યાંકન કરો.	૧૪
3	Evaluate हर्षचरित as an आख्यायिका after explain its characteristics.	14

અથવા / OR

૩	સંસ્કૃત ગદ્યસાહિત્યની ઉત્પત્તિ અને વિકાસ વર્ણવો.	૧૪
3	Describe the origin and development of Sanskrit Prose.	14
૪	કથા અને આખ્યાયિકાનાં લક્ષણો આપી દશકુમારચરિતનો સાહિત્ય પ્રકાર નક્કી કરો.	૧૪
4	State the characteristics of कथा and आख्यायिका and determine the literary form of दशकुमारचरित.	14

અથવા / OR

૪	દશકુમારચરિતના આઠમાં ઉચ્છ્વાસનું રસદર્શન કરો.	૧૪
4	Appreciate the eighth उच्छ्वास of दशकुमारचरित.	14
૫	નીચેનામાંથી કોઈપણ **બે** ઉપર ટૂંકનોંધ લખો :	૧૪
5	Write short notes on any **two** of the following :	14

(१) प्रभाकरवर्धनस्य मृत्युप्रसंगः ।

(२) धवलगृहवर्णनम् ।

(३) विहारभद्रस्यपात्रम् ।

(४) 'दशकुमारचरितम्' – शीर्षकम् ।